

Щодо місцевих бюджетів, то варто сказати, що за функціональною класифікацією у 2010 р., порівняно з 2009 р., видатки загального фонду місцевих бюджетів зросли за всіма основними функціями, зокрема на:

- освіту – на 7,5 млрд грн, або на 19,2 % (у 2009 р. приріст до 2008 р. становив 3,5 млрд грн, або 9,8 %);
- охорону здоров'я – на 6,3 млрд грн, або на 23,3 % (у 2009 р. приріст до 2008 р. становив 2,7 млрд грн, або 10,9 %).

З аналізу бачимо, що фінансування, хоч частково і збільшується, проте його не вистачає, адже будівлі освітніх закладів потребують ремонту, або взагалі підлягають зносу, в лікарнях застосовують застаріле обладнання, у школах не вистачає коштів для оновлення бібліотечних фондів, закупівлю комп'ютерів тощо. Протягом останніх років бюджетне фінансування соціальної сфери, зокрема освітньої галузі та галузі охорони здоров'я збільшилося приблизно у 6 разів. Та цього й досі не вистачає для надання якісного набору медичних послуг українцям. Надання освітянських послуг теж залишається низьким і залежить від фінансових можливостей батьків.

Висновки. Сьогодні настала нагальна потреба змінювати докорінно ситуацію, що склалася в державі, виводити соціальну сферу на новий, якісно досконаліший рівень функціонування, а саме:

1. Необхідно розробити систему контролю, яка б забезпечувала цільове надходження коштів, які спрямовують на освіту чи охорону здоров'я.
2. Поступово забезпечити зростання заробітної плати працівникам соціальної сфери, цим самим мотивуючи їх до вдосконалення та ефективності надання ними певного роду послуг.
3. Затвердити на законодавчому рівні соціальних стандартів, що реалізуються на території всієї країни.
4. Побудувати міжбюджетні відносини відповідно до реальної вартості виконання соціальних функцій, що розраховується на базі соціальних стандартів.
5. Переїняти позитивний зарубіжний досвід фінансування та підтримки соціальної сфери західноєвропейських країн.

Література

1. Дані про видатки державного та місцевих бюджетів. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/BudgetEcon/2010/budget&economy_Q3_2010_ukr.pdf.
2. Швайко М.Л. Зарубіжний досвід бюджетного фінансування соціальної сфери та можливості його використання / М.Л. Швайко. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/4484/1/Shvajko_PP_Article_2003_T7.pdf.
3. Іщук Л.І. Західноєвропейський досвід диверсифікації джерел фінансування вищої освіти / Л.І. Іщук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.6. – С. 320-327.
4. Корнієнко О.В. Проблеми бюджетного фінансування соціальної сфери та шляхи вирішення / О.В. Корнієнко // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 46. – С. 172-179.
5. Пояснювальна записка до звіту про виконання Державного бюджету України за 2009 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish>.
6. Рудень В.В. Стан системи охорони здоров'я населення в країні ринковим перетворенням / В.В. Рудень, О.М. Сидорчук // Новини медицини та фармації. – 2007. – № 9.С. 5-8.

Савчук Н.В., Радкевич Х.В., Зозуля Л.Л. Проблемы финансового обеспечения социальной сферы Украины и пути их решения

Рассмотрены актуальные проблемы финансирования социальной сферы Украины, проанализирована их значимость, а также выделен ряд предложений, которые могли бы вывести функционирование социальной сферы на качественно новый уровень.

Ключевые слова: социальная сфера, финансовое обеспечение, здравоохранение, образование, проблемы финансирования, механизм социального заказа, государственные расходы.

Savchuk N.V., Radkevich Kh.V., Zozulya L.L. Financial providing problems of social sphere in Ukraine and ways of their decision

This article is about actual problems of financing of social sphere of Ukraine, their meaningfulness is analysed and considered the main ways which would show out functioning of social sphere on a high-quality new level.

Keywords: social sphere, financial providing, health protection, education, problems of financing, mechanism of social order, government spending.

УДК 329(477)

Ст. викл. В.Є. Слюсаренко – Ужгородський НУ

ОЦІНКА ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ОБЛАСТЯХ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

Проаналізовано роль громадських організацій у розвитку сучасного суспільства. Досліджено регіональні особливості функціонування цих формувань громадян, зокрема за кількістю суб'єктів ЄДРПОУ у їхній сфері.

Ключові слова: громадські організації, розвиток сучасного суспільства, регіональні особливості.

Вступ. За роки незалежності в Україні відбувалися складні трансформаційні процеси, пов'язані з розвитком правових, економічних і соціальних інститутів демократичного суспільства. Поглиблення ринкових реформ передбачає зміцнення інститутів влади, удосконалення форм і методів державного регулювання економіки, надання цьому процесу соціального спрямування, зорієнтованого на розвиток духовної сфери та саморозвиток. Складність і масштабність завдань трансформаційного періоду зумовлює потребу залучення до державотворчих процесів широких верств населення, різних асоціацій та об'єднань громадян, які виступають превентивним інструментом запобігання небажаним діям державної влади, прийняття того чи іншого політичного, економічного або культурно-національного рішення. За своєю природою ці об'єднання формують фундамент громадянського суспільства, яке охоплює велику кількість організацій, що утворюють його інституціональну інфраструктуру, створюючи важливі рамкові умови для прояву громадянської активності населення.

У вітчизняній літературі під громадськими організаціями розуміють добровільні формування громадян, які створюються внаслідок їх вільного волевиявлення з метою висловлення колективних інтересів і вирішення громадських проблем. У західних наукових джерелах наголошують на неурядовому і неприбутковому характері таких формувань.

Громадські об'єднання пройшли тривалий шлях формування та еволюції. Вони є продуктом соціально-економічного та суспільно-історичного розвитку кожної країни. Значний вплив на їх діяльність здійснюють історичні

традиції особливості соціально-культурного розвитку, демографічні й етнокультурні процеси, релігія та інші чинники.

Саме через громадські об'єднання, громадсько-політичні рухи, політичні партії, які захищають інтереси тієї чи іншої верстви суспільства (народу, нації, соціальної групи) населення впливає на активізацію державотворчої діяльності. Зазначені об'єднання є з'єднувальною ланкою між громадянським суспільством і державою, вони не залежать від держави і здатні впливати на державні інститути, водночас захищаючи суспільство від необгрунтованого втручання держави у громадське життя.

Значний внесок у дослідження громадських організацій зробили В. Безчастний, В. Бородюк, О. Держалюк, О. Михайловська, В. Новохацький, Є. Пожидаєв, У. Садова та ін. Водночас дослідження діяльності громадських організацій, особливо її соціально-економічний контекст, не набули достатнього розвитку, що потребує подальших наукових розробок.

Метою дослідження є вивчення ефективності громадських організацій та з'ясування їх ролі у громадянському суспільстві.

Методика дослідження. У процесі дослідження застосовували методи: абстрактно-логічний, статистико-економічний, монографічний з питань розвитку громадянського суспільства, формування і становлення громадських організацій в сучасних умовах.

Результати досліджень. Функціонально в суспільстві громадські об'єднання покликані допомагати громадам вирішувати їхні проблеми, відстоювати колективні інтереси. Науковці-політологи стверджують [1, с. 56]: якщо ці інтереси були політичними, створюються політичні партії, якщо професійними – профспілки. Якщо ж громадяни мали певні інтереси у сфері, в якій не були працевлаштованими, вони можуть створювати громадські організації. Частково це передбачає українське законодавство, і в реєстраційних свідоцтвах як статутне завдання громадські організації вказують "захист інтересів своїх членів". Інколи, за західним зразком, ці організації називають "недержавними", бо вони не є структурним елементом органів державної влади чи місцевого самоврядування, або "некомерційними", адже, зазвичай, не отримують прибутку.

У забезпеченні стабільного розвитку громадянського суспільства важливу роль відіграють громадські об'єднання і рухи, які є його основою і функціонують нарівні з партійною формою соціально-економічного та політичного буття, а їх призначення полягає у вирішенні повсякденних життєвих проблем людини, у сприянні розширенню можливостей в окресленні суспільно-економічної ініціативи та реалізації функцій самоврядування.

Громадські організації класифікують за різними критеріями, передусім за структурною організацією (мета, статут, членство тощо); відповідно до цього їх поділяють на масові громадські організації, громадські самодіяльні органи та громадські рухи. В основі такої структуризації лежать соціологічні, політологічні й філософські складові. Однак при цьому не беруть до уваги класифікацію громадських формувань за видами економічної діяльності (КВЕД) згідно з Національним класифікатором України [4, с. 154]. В основу національного рівня класифікації покладено аналіз даних Єдиного державно-

го реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) щодо кількості суб'єктів за видами економічної діяльності. Зокрема, у розділі 91 – діяльність громадських організацій є значний перелік, у групі 91.1 та підпорядкованих їй класах та підкласах наведено широкий аспект діяльності різних громадських організацій (промисловців та підприємців, професійних організацій та спілок, релігійних та політичних організацій, а також багатьох інших). Внесення громадських організацій в Національний класифікатор зумовлено тим, що сьогодні вони є невід'ємною складовою громадянського суспільства, виступаючи як добровільні об'єднання, що створюються для вирішення проблем громадян та вираження їх інтересів. Ці об'єднання громадян створюють для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших інтересів [2, с. 28]. У розвинених демократичних суспільствах вони функціонують в усіх сферах суспільного життя, впливаючи на підвищення добробуту і життєзабезпечення населення, здійснюючи свою діяльність на різних ієрархічних рівнях. Такі організації є ядром "третього сектору".

Важливою для громадських організацій є співпраця з органами місцевого самоврядування з метою реалізації своїх проєктів, одержання підтримки на рівні влади. Місцеве самоврядування тісно пов'язане з населенням та різноманітними громадськими структурами, що є виразниками інтересів різних соціальних груп, серед них: молодіжних громадських організацій, асоціацій органів місцевого самоврядування, благодійних фондів. Своєю чергою громадські інституції відіграють важливу роль у розвитку місцевого самоврядування. Незважаючи на автономність у відносинах між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, за останніми зберігається функція громадського контролю за діяльністю зазначених органів [1, с. 58].

Роль громадських організацій зростає ще й тому, що вони є серйозним партнером під час формування стратегій внутрішньорегіонального розвитку (на рівні міст, районів, селищ, сіл). Істотною є їх роль у розробленні перспективних планів соціально-економічного розвитку локальних господарських одиниць, формуванні цільових комплексних програм. Вкрай важливо, що таке розроблення здійснюється з урахуванням інтересів різних верств населення та за участі громадян у обговоренні та реалізації цих планів.

Зростання ролі громадського сектору в житті нашого суспільства потребує високого рівня професіоналізму його лідерів. Звідси – нагальна потреба у створенні системи підготовки та перепідготовки керівних кадрів для такої діяльності. При цьому рівень професійної мобільності у громадському секторі вищий, ніж в інших секторах економіки. Це зумовлено тим, що юридичні особи можуть бути членами кількох громадських організацій, звідси – необхідність співробітництва між добровільними об'єднаннями громадян для вирішення багатьох соціально-економічних проблем як на регіональному, так і внутрішньорегіональному рівнях. Мешканці міських і сільських населених пунктів є одночасно членами громад та релігійних організацій за місцем проживання, а також профспілкових організацій. Звідси – множинність їх видів та динамізм розвитку, що відображено в табл. 1.

Табл. 1. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ у сфері громадських організацій* (на початок року)

Суб'єкти (організації)	Регіони (області) Українських Карпат								Довідково: Україна	
	Закарпатська		Івано-Франківська		Львівська		Чернівецька			
	2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Всього суб'єктів	17124	20761	21714	24281	53454	64277	12919	16784	1023396	1258513
зокрема:										
громадські організації	1127	1727	1116	1651	2739	3981	638	1055	43152	63899
релігійні організації	851	1154	1075	1194	1754	2108	617	771	17639	22343
профспілки, об'єднання профспілок	158	373	170	605	528	852	177	502	14192	24649
благодійні організації	393	512	187	343	639	866	77	133	8928	12267
об'єднання співвласників багатоквартирних будинків	22	122	107	308	290	743	85	223	3430	10329
органи самоорганізації населення	2	13	2	74	-	18	4	43	348	1152
Разом:	2553	3901	2657	4175	5950	8568	1598	2827	87689	134659
Разом, % до всіх суб'єктів ЄДРПОУ	14,9	18,8	12,2	17,2	11,1	13,3	12,4	16,8	8,6	10,7
Частка окремих організацій до підсумку, %										
громадські організації	44,1	44,3	42,0	39,5	46,0	46,5	39,9	37,3	49,2	47,5
релігійні організації	33,3	29,6	40,5	28,6	29,5	24,6	38,6	27,3	20,1	16,6
профспілки, об'єднання профспілок	6,2	9,6	6,4	14,5	8,9	9,5	11,0	11,8	16,1	18,3
благодійні організації	15,4	13,1	7,0	8,2	10,7	10,1	4,8	4,7	10,2	9,1
Інші	1,0	3,4	4,1	9,2	4,9	9,3	5,7	18,9	4,4	8,5

*Розраховано за джерелом: [7, с. 68, 69, 76, 78, 79-80, 84-85, 98-100].

Із даних, наведених у табл. 1, видно, що найбільш масовими організаціями, в які входять суб'єкти ЄДРПОУ, є міські, селищні та сільські громади. Зокрема, в регіонах Українських Карпат зосереджено більше ніж 10 % всіх суб'єктів ЄДРПОУ, тобто юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб, що знаходяться на їх території і проводять свою діяльність відповідно до їхнього законодавства. Паралельно з цим інтенсивного розвитку набули порівняно нові для нас громадські утвори – об'єднання співвласників житла та органи самоорганізації громадян, що можна потрактувати як зростання їх ролі в життєдіяльності громад.

За організаційно-правовими формами господарювання в областях зони Карпат (табл. 1) найбільш масовими суб'єктами ЄДРПОУ є товариства з обмеженою відповідальністю. Станом на 1.01.2010 р. кількість їх становила 1258513 [9, с. 84-85]. Метою діяльності таких підприємств і організацій є отримання прибутку. Для громадських, релігійних, благодійних організацій, профспілок та їх об'єднань, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та органів самоорганізації населення характерним є динамізм розвитку, що відображено на рис. 1 та 2.

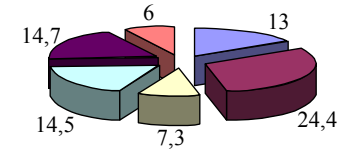

Рис. 1. Структура суб'єктів ЄДРПОУ в мережі громадських організацій за регіонами Українських Карпат, % до України (2005 р.)

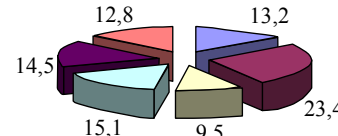

Рис. 2. Структура суб'єктів ЄДРПОУ в мережі громадських організацій за регіонами Українських Карпат, % до України (2010 р.)

Наймасовішими серед суб'єктів ЄДРПОУ є громадські, релігійні та благодійні організації, профспілки та їх об'єднання. Якщо всі суб'єкти регіонів Українських Карпат за аналізований період (2005-2010 рр.) становили більше ніж 10 % до їх кількості по Україні, то громадські організації – понад 13 %, релігійні понад 24 %, благодійні організації та об'єднання співвласників багатоквартирних будинків – більше ніж 14 %, а органів самоорганізації населення на початок 2010 р. – 12,8 %.

Другу позицію після громадських організацій в регіонах Українських Карпат посідають релігійні (релігійні громади). На початок 2005 р. їх частка до всіх аналізованих громадських організацій становила 34,2 %, а в 2010 р. – 26,8 %, а відносно аналогічних організацій України, відповідно, 24,4 та 23,4 %. На початок 2010 р., порівняно з 2005 р., кількість релігійних організацій в Україні збільшилась на 126,7 % (з 17,6 до 22,3 тис.), а у 2011 р. проти відповідного періоду минулого року їх кількість становила 32521 од., тобто збільшилась на 45,6 % (або на 10,2 тис.) [6].

Третя позиція у мережі громадських організацій регіонів Українських Карпат належить профспілкам (в Україні вони посідають другу позицію), які разом з об'єднаннями підприємців є важливим елементом інституту соціального партнерства та захисту найманих працівників.

Важливе місце серед множинності громадських організацій належить благодійним, функцією яких є надання безоплатної допомоги (матеріальної і грошової) особам і організаціям, які її потребують. Специфічними формами благодійництва є меценатство та спонсорство. Благодійництвом займаються благодійні організації (або благодійні фонди), які є неприбутковими недержавними організаціями. У регіонах Українських Карпат вони посідають четверту позицію серед громадських організацій, а частка їх стосовно таких організацій України на початок 2010 р. становила більше ніж 15 %.

Розвиток об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (п'ята позиція) є реакцією населення на незадовільну роботу підприємств та організацій Міністерства житлово-комунального господарства України, які сьогодні неспроможні задовольнити потреби мешканців житлових будинків у на-

данні відповідних послуг. І нарешті, органи самоорганізації населення виступають як представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених Законом України "Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку" від 29 листопада 2001 року.

Сформована сьогодні мережа громадських організацій в Україні та її регіонах є досить широкою. Проте за співвідношенням частки громадських організацій до кількості населення Україна все ще значно поступається іншим європейським країнам. Наприклад, в Угорщині на 10 тис. населення діє 46 зареєстрованих громадських організацій, а в Україні – 11. [5]. Водночас аналіз їх функціонування свідчить, що як загалом в Україні, так і в регіонах Українських Карпат кількість зареєстрованих громадських організацій у розрахунку на 10 тис. населення зберігає тенденцію до зростання (табл. 2).

Табл. 2. Кількість громадських організацій в розрахунку на 10 тис. населення в регіонах Українських Карпат* (на початок року)

Регіони (області) Українських Карпат	Кількість населення, тис. чол.		Кількість суб'єктів громадських організацій, од.		Кількість суб'єктів громадських організацій в розрахунку на 10 тис. населення, од.	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Закарпатська	1248,5	1244,8	2553	3901	20,4	31,3
Івано-Франківська	1393,6	1380,7	2657	4175	19,1	38,2
Львівська	2588,0	2549,6	5950	8568	23,0	33,6
Чернівецька	911,5	904,4	1598	2827	17,5	31,3
Регіони разом	6141,6	6079,5	12758	19471	20,8	32,0
Довідково: Україна	47280,8	45962,9	87689	134659	18,5	29,3

*Розраховано за джерелом: [8, с. 110].

Із даних, наведених у табл. 2, видно, що динаміка зростання кількості суб'єктів громадських організацій в усіх без винятку областях зони Карпат перевищує середньоукраїнський показник, що може бути підставою для висновку про високу активність населення до самоорганізації.

Проведене дослідження свідчить про множинність видів громадських організацій та різноманітних функціональних параметрів їх економічної діяльності, що здійснюються самостійно, без втручання держави. Специфіка функціонування громадських організацій зумовлює потребу в державній підтримці їх діяльності та усуненні існуючих бар'єрів, що стримують ефективність цього функціонування. Особливо акцентуємо на цьому, оскільки громадські організації об'єктивно вписуються в ринкову модель господарювання, функціуючи на засадах самоуправління, добровільності, неприбутковості та суспільної корисності.

Висновки. Громадські організації відіграють важливу роль у житті суспільства, оскільки сприяють реалізації прав людини шляхом надання конкретних послуг населенню в різних сферах економічної життєдіяльності, встановленню ділових суспільних зв'язків між різними групами населення, державними, муніципальними і громадськими структурами, залученню до обговорення соціально значущих проблем найширших верств населення, донесенню їх ідей до різних суспільних, державних і комерційних структур.

Зростає роль громадських організацій у вдосконаленні законодавства і реалізації економічної політики державних і муніципальних органів, наданні матеріальної допомоги у соціальній адаптації безпритульних дітей, вихованців дитячих будинків і соціальних притулків та вирішенні інших важливих завдань розбудови громадянського суспільства.

Література

1. Брегеда А.Ю. Політологія : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч. дисц.] / А.Ю. Брегеда. – К. : Вид-во КНЕУ, 1999. – 108 с.
2. Громадські об'єднання в Україні : навч. посібн. / за ред. В.М. Бесчастного. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – 415 с.
3. Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.korosten.in.ua/index.php?page=432>
4. Класифікація видів економічної діяльності (NACE, Rev. 1.1-2002) ДК009:2005, затверджено наказом Держкомстату від 26 грудня 2005 р., № 375, прийнято наказом Держспоживстандарту України від 26 грудня 2005 р., № 375 // Класифікація видів економічної діяльності : зб. наук. праць. – К., 2006. – 191 с.
5. Поняття організацій громадського суспільства. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.sumdu.telesweet.net/doc>
6. Релігійні організації в Україні (станом на 1 січня 2011 р.). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.risu.org.ua/ua/index/resources/statistics/ukr2011>
7. Статистичний зб. "Регіони України" / Держком. статистики України / за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Вид-во "Либідь", 2010. – Ч. II. – 807 с.
8. Статистичний зб. "Регіони України" / Держком. статистики України / за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Вид-во "Либідь", 2010. – Ч. I. – 367 с.
9. Статистичний щорічник України за 2009 рік / Держком. статистики України / за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Державне підприємство "Інформаційно-аналітичне агентство", 2010. – 566 с.

Слюсаренко В.Е. Оценка основных тенденций развития общественных организаций в областях Украинских Карпат

Проанализирована роль общественных организаций в развитии современного общества. Исследованы региональные особенности функционирования этих формирований граждан, в том числе по количеству субъектов ЕДРПОУ в их сфере.

Ключевые слова: общественные организации, развитие современного общества, региональные особенности.

Slusarenko V. Ye. Assessment of the main trends of public organizations in the regions of the Ukrainian Carpathians

The article analyzes the role of NGOs in the development of modern society. Investigated the regional peculiarities of the functioning of these groups of citizens, including the number of subjects EDRPOU in their field.

Keywords: civil society organizations, development of modern society, regional specialties.

УДК 339.9

Здобувач А.Р. Стецик¹ – Львівська КА

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Обґрунтовано необхідність державного впливу на соціальну відповідальність бізнесу. Розкрито сутність поняття "державне управління соціальною відповідальністю підприємництва", визначено його мету, завдання та принципи. Окреслено головні

¹ Наук. керівник: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук